

Remgro
Beperk

2017
VOLHOUBARE
ONTWIKKELINGS-
VERSLAG

VOLHOUBARE ONTWIKKELINGSVERSLAG

Die drie pilare van volhoubare ontwikkeling, naamlik ekonomiese, maatskaplike en omgewingsvolhoubare praktyke, was nog altyd deel van Remgro se kernwaardes.

INLEIDING

Remgro se waardesisteem sluit die riglyne in wat sy stigter, dr Rupert, byna 60 jaar gelede vir die suksesvolle bedryf van sake neergelê het. Hierdie riglyne sluit die volgende in:

- **Eerlikheid** – want dit duur die langste
- **Korrektheid** – want dit skep vertroue by vriende en opponente
- **Hoflikheid** – wat waardigheid sonder hovaardigheid, en vriendelikheid sonder dienstigheid beteken
- **Diens** – in elke opsig: aan jou klient, jou medemens en jou land
- **Onderlinge steun** – sodat jy ander teen die leer van sukses kan opdruk terwyl jy self klim, want as jy ander aftrek, sal jy self val
- **Vertroue** – die geloof dat alles ten goede meewerk as elkeen sy plig doen

Remgro glo dat hierdie waardes die gees beliggaam waarin gestreef word om 'n goeie korporatiewe burger te wees. Uit bogenoemde is dit duidelik dat die drie pilare van volhoubare ontwikkeling, naamlik ekonomiese, maatskaplike en omgewingsvolhoubare praktyke, nog altyd deel van Remgro se kernwaardes was.

Remgro is ten volle daartoe verbind om sy besigheid op 'n volhoubare wyse te bestuur en die hoogste standaarde van etiek en korporatiewe bestuurspraktyke te handhaaf. Terwyl korporatiewe bestuur, risikobestuur en IT-bestuur in die korporatiewe en risikobestuursverslae behandel word, verskaf die volhoubare ontwikkelingsverslag 'n beter begrip van Remgro se pogings op maatskaplike en omgewingsgebied om sy kerndoelwitte van maksimum waardeskepping oor die kort, medium en lang termyn te bereik deur op etiese wyse sake te doen. Verwys na die onderstaande tabel vir eksterne erkenning en prestasies in hierdie verband gedurende die tydperk onder oorsig.

Volhoubaarheidshoogtepunte

1

Suksesvolle deelname in die FTSE/JSE se Verantwoordelike Beleggingsindeks

2

Volgehoue deelname aan die openbaar-makingsprojek vir koolstofuitlating (CDP)

3

Voortgesette lidmaatskap van die Etiekinstituut van Suid-Afrika

4

Verkryging van vlak 8-bydraerstatus ingevolge die BBSEB-telkaart

GESAMENTLIKE GERUSSTELLING

VERSKAFFING VAN GERUSSTELLING	SAKEPROSESSE GERAAK DEUR GERUSSTELLING	VERSKAFFER
Onafhanklike eksterne ouditeursverslag	Finansiële rapportering	PricewaterhouseCoopers Geïnk.
Interne auditverslae	Risikogebaseerde keuse van auditgebiede	Remgro se risikobestuur en interne audit
Interne risikobestuur	Alle sleutelsakerisikogebiede	Interne bestuursoorsigte, bygestaan deur Remgro se risikobestuur en interne audit
BBSEB-bydraerverifikasie	Breë-basis swart ekonomiese bemagtiging	Empowerdex
Eksterne berekening van koolstofvoetspoor	Koolstofvoetspoorberekening	Carbon Calculated, bygestaan deur 'n onafhanklike konsultant

EKSTERNE GERUSSTELLING

Ons erken die toenemende vereistes van beleggers en regulatoriese, asook ander riglyne, soos King III en die geïntegreerde verslagdoeningsriglyne vir eksterne gerusstelling oor gekose nie-finansiële inligting. Ons erken verder ons aanspreeklikheid teenoor ons aandeelhouers om inligting te verskaf wat relevant, akkuraat en betroubaar is. In hierdie verband moet daarop gelet word dat Remgro 'n gekombineerde gerusstellingsmodel volg wat bestuur, interne audit, en eksterne gerusstelling (bv. verifikasie van BBSEB-telkaart en koolstofopenbaarmakingsprojek (CDP)), soos in die tabel hierbo uiteengesit, insluit. Ons glo dat hierdie metodes die nodige gerusstelling gee oor die gehalte en betroubaarheid van die inligting wat verskaf word. Die verskillende opsies en vlakke van eksterne gerusstelling wat beskikbaar is, word voortdurend herwaardeer om die pad vorentoe te bepaal sover dit eksterne gerusstelling betref.

BESTUURSBENADERING TOT VOLHOUBAARHEID

Remgro se direksie is in die finale instansie aanspreeklik vir die vertoning van die maatskappy, met inagneming daarvan dat strategie, risiko, prestasie en volhoubaarheid onafskeidbaar is. In hierdie opsig het die direksie die algemene oorsig en rapportering oor volhoubaarheid aan die audit-en-risikokomitee, ondersteun deur die maatskaplike-en-etiesekomitee, gedelegeer. Die rol en funksie van hierdie komitee word in meer besonderhede hanteer in die korporatiewe bestuursverslag en die verslag van die maatskaplike-en-etiesekomitee op bladsy 57 en 70 van die geïntegreerde jaarverslag onderskeidelik.

ETIEK EN NAKOMING

ETIEK

Die direksie glo dat etiese gedrag uit die toepaslike waardesisteme van die mense in diens van die maatskappy spruit, asook uit die sigbare etiese leierskap en waardegedrewe korporatiewe kultuur wat dit rig en ondersteun. Leierskap wat op etiese beginsels gegrond is, lei tot 'n kultuur van etiese en morele gedrag en die nakoming van wette, reëls, kodes en standaarde.

Die direksie beskou dit dus as sy verantwoordelikheid om 'n kultuur van eerlikheid, deursigtigheid, billikheid, verantwoordelikheid en aanspreeklikheid daar te stel en te handhaaf ten einde die maatskappy as 'n voorkeurbeleggingsvennoot te posisioneer. Dit word gerugsteun deur etiese leierskap, aangesien etiek nie gereguleer kan word nie, maar uit persoonlike oortuiging spruit.

In hierdie verband het die maatskappy 'n Etiese Kode (die kode) aanvaar wat die raamwerk vir etiese praktyke en sakegedrag verskaf wat op alle direkteure en werknemers van toepassing is. Die kode is aan alle werknemers op Remgro se intranet beskikbaar en afskrifte daarvan word aan alle nuwe werknemers gegee. Die kode, sowel as 'n formele geskenkbeleid, verskaf duidelike riglyne oor geskenke, uitnodigings of gunste wat van enige verskaffer of ander party ontvang word. Die aanbod van gunste om onregmatige kommersiële voordele te bekom, is ook streng verbode.

Die audit-en-risikokomitee hou toesig oor die nakoming van die kode en hanteer gevalle van bedrog of onreëlmatighede. Die groep het 'n doeltreffende bedrogvoorkomings- en opsporingsbeleid wat nakoming en risikovermindering verseker. Geen wesentlike ondersoek is gedurende die rapporteringstydperk gedoen nie.

Die maatskappy het 'n **Etiese lyn** ingestel wat enige werknemer of belanghebbende in staat stel om inligting oor waargenome of vermeende onreëlmatige of onetiese gedrag in 'n vertroulike en beheerde omgewing te rapporteer. Die Etiese lyn word deur 'n onafhanklike derde party bestuur en is op 'n 24-uurgrondslag beskikbaar. In die jaar onder oorsig het die Etiese lyn geen oproepe ontvang wat verband gehou het met beweerde bestuurskendings of etiese ongerymdhede by Remgro nie. Wanneer oproepe ontvang word wat verband hou met beweerde onreëlmatighede by maatskappye waarin belê is, word sulke oproepe deur Remgro se verteenwoordigers in die direksies van daardie maatskappye na die toepaslike bestuurstrukture verwys.

Remgro Etiese Blitslyn 0800 86 4726
of e-pos ethicsline@kpmg.co.za

MEDEDINGING

Die groep ondersteun, en hou hom by, relevante mededingings- en antitrustreëls, soos dit van toepassing is in die onderskeie regsgebiede waar hy sake bedryf. Gedurende die jaar is geen navrae ontvang rakende onmededingende, antitrust- of soortgelyke gedrag wat daartoe gelei het dat boetes gehef is nie.

NAKOMING

Gedurende die jaar onder oorsig was daar geen voorvalle van wesentlike nie-nakoming van enige wette, regulasies, aanvaarbare standaarde of kodes nie en geen noemenswaardige boetes is ook gehef nie.

VERHOUDINGE MET BELANGHEBBENDES

Ons verhouding met alle belanghebbendes is gegrond op die volgende waardes wat in Remgro se etiese kode verskans en daardeur ondersteun word:

- **Verantwoordelikheid** vir die bates en bedrywighede van die maatskappy
- **Aanspreeklikheid** om sy besluite en bedrywighede teenoor aandeelhouers en ander belanghebbendes te regverdig
- **Billikheid** in die beoordeling van belanghebbendes se regmatige belange
- **Deursigtigheid** in die verskaffing van inligting op 'n wyse wat belanghebbendes in staat stel om ingeligte besluite oor die maatskappy se vertoning en volhoubaarheid te maak

Remgro se direksie is die uiteindelijke bewaarder van sy korporatiewe reputasie en verhoudinge met belanghebbendes. In hierdie verband spel 'n formele beleid Remgro se benadering en strategie ten opsigte van verhoudinge met belanghebbendes uit om te verseker dat die benadering die riglyne van korporatiewe bestuur in ag neem.

Remgro gebruik 'n wye verskeidenheid kommunikasiemetodes om te verseker dat sy kommunikasie met belanghebbendes duidelik en verstaanbaar, sowel as deursigtig, ewewig en geloofwaardig is en alle relevante feite, hetsy positief of negatief, uiteensit. Sorg word gedra dat skakeling met belanghebbendes, waar moontlik, nie slegs eenrigtingkommunikasie behels nie, maar opbouende vennootskapsgegronde betrokkenheid verteenwoordig. Dit verseker dat die regmatige verwagtinge van alle belanghebbendes, sover moontlik, geïdentifiseer en hanteer word.

Remgro, soos ander organisasies, het op verskeie maniere 'n ekonomiese impak op belangegroeppe, onder andere deur die voortbring en verspreiding van waarde, die skep van werkseleenthede, billike en mededingende vergoeding aan werknemers, asook korporatiewe maatskaplike besteding. Ons bestuur hierdie prosesse deurlopend en kommunikeer met belangegroeppe oor kwessies wat hulle raak, soos elders in hierdie verslag berig word.

AANDEELHOERS EN DIE BELEGGERSGEMEENSAP

Remgro se hoofdoelwit is om waardeskepping en volhoubare groei te maksimeer en in hierdie verband word besondere moeite gedoen om te verseker dat alle aandeelhouers of aandeelhouersklasse regverdig behandel word. Spesiale sorg word geneem om minderheidsaandeelhouers teen optrede deur, of in die belang van, die hoofaandeelhouer te beskerm wat tot hul nadeel mag wees. In hierdie verband tree die hoof onafhanklike direkteur op as voorsitter van vergaderings in omstandighede waar die onafhanklikheid van die bestaande voorsitter potensieel teenstrydig mag wees.

Kommunikasie met beleggers is op die beginsels van tydige, ewewigtige, duidelike en deursigtige inligting gegrond. In hierdie opsig het die beleggersgemeenskap toegang tot dieselfde inligting waarvoor Remgro se aandeelhouers beskik. Duidelike protokolle bestaan wat die aard, omvang en frekwensie van kommunikasie met beleggers reël. Aandeelhouers en die beleggersgemeenskap word aangemoedig om Remgro se algemene vergaderings by te woon, waar aktuele sake openlik bespreek word. Verdere interaksie met institusionele beleggers vind twee keer per jaar by die inbel-aanbieding van tussen- en finale resultate plaas, waar vrae aan die hoofuitvoerende beampte en hoof finansiële beampte gestel kan word. Die beleggersgemeenskap is ook welkom om direk met senior bestuur te skakel.

Die mees onlangse, asook historiese, finansiële en ander inligting word op die maatskappy se webwerf by www.remgro.com gepubliseer.

WERKNEMERS

Vir Remgro om sy hoofdoelwitte te bereik, is dit noodsaaklik om werknemers van gehalte te werf en te behou. Ons werknemers word billik behandel en mededingend vergoed en Remgro streef daarna om aan alle werknemers die geleentheid te bied om hul potensiaal te verwesenlik. Tydens korporatiewe aksies word spesiaal daarna omgesien dat werknemers wat aan die Remgro Ekwiteitsvereffende Aandeelgroei-reg-skema deelneem, nie gunstiger as gewone aandeelhouers behandel word nie.

Omdat Remgro 'n beleggingshouermaatskappy met 'n klein personeelkorps op hoofkantoorvlak is, geskied kommunikasie met werknemers informeel by wyse van onder andere e-posboodskappe, die interne intranet, Remgro se webwerf, inligtingsessies en kennisgewingborde. Daar word seker gemaak dat alle kommunikasie met aandeelhouers ook aan werknemers oorgedra word.

MAATSKAPPYE WAARIN BELÊ WORD EN ANDER AANDEELHOERS VAN HIERDIE MAATSKAPPYE

Remgro se prestasie is direk gekoppel aan die vertonings van die onderliggende maatskappye waarin belê word en daarom word kommunikasie met hierdie ondernemings en mede-aandeelhouers as baie belangrik beskou. Verhoudinge met maatskappye waarin belê is, word hoofsaaklik deur direksieverteenwoordiging bestuur, met direkteure of senior bestuur van Remgro wat as nie-uitvoerende direkteure op die direksies van hierdie maatskappye dien. Hierdie verteenwoordigers het tydens direksievergaderings interaksie met die direkteure en senior bestuur van die maatskappye waarin belê word en, indien nodig, word verteenwoordigers van hierdie maatskappye aangemoedig om Remgro se senior bestuur te ontmoet vir besprekings oor hul besighede. Alle transaksies met mede-aandeelhouers in maatskappye waarin belê is, word op 'n billike wyse hanteer en in ooreenstemming met die onderliggende aandeelhouersooreenkomste. Remgro streef daarna om waarde tot hierdie beleggings toe te voeg.

GEMEENSAP

Korporatiewe burgerskap, die verbintenis van 'n onderneming om tot volhoubare ekonomiese ontwikkeling by te dra, onderskryf die beginsel dat geen besigheid in isolasie bestaan nie, maar onmiskenbaar deel is van die omgewing waarin sake gedoen word.

In sy verhouding met die gemeenskap streef Remgro daarna om 'n waardevennoot te wees en daarom val die klem van sy gemeenskapsbetrokkenheid op armoedebekamping en investering in jongmense uit benadeelde gemeenskappe in die geloof dat sulke beleggings tot ver in die toekoms goeie dividende sal lewer. Remgro se korporatiewe maatskaplike beleggingsinisiatiewe word in meer besonderhede op bladsy 8 tot 10 bespreek.

LEWERANSIERS EN DIENSVERSKAFFERS

Remgro glo daaraan om langtermyn-vennootskappe met diensverskaffers aan te gaan wat op onderlinge vertrouwe en respek gegrond is. Verskeie maatstawwe speel 'n rol in die keuse van geskikte diensverskaffers, waaronder voldoening aan gehaltestandaarde (indien van toepassing), bestendigheid en 'n bewese rekord van die organisasie en sy ondersteuningsnetwerk.

Aangesien Remgro 'n beleggingshouermaatskappy is, word sy kostestruktuur deurgaans met dié van effektrusts vergelyk om te verseker dat aandeelhouers nie benadeel word nie. As deel van die proses om korporatiewe koste te bestuur, word goeie verhoudinge met diensverskaffers gehandhaaf.

SUID-AFRIKAANSE REGERING EN BEHEERLIGGAME

'n Oop en eerlike verhouding word met die regering en relevante beheerliggame gehandhaaf. In hierdie verband geskied kommunikasie op 'n *ad hoc*-grondslag soos die behoefte ontstaan en dit vind gewoonlik in die vorm van formele vergaderings plaas. Beheerliggame, soos die Nasionale Tesourie, die Suid-Afrikaanse Reserwebank (SARB) en die JSE Beperk, word op hoogte gehou van korporatiewe aksies in ooreenstemming met alle toepaslike wette en regulasies. Vergaderings met die SARB vind jaarliks plaas om hulle in te lig oor Remgro se buitelandse bedrywighede.

BREË-BASIS SWART EKONOMIESE BEMAGTIGING (BBSEB)

INLEIDING

Die direksie glo dat BBSEB 'n maatskaplike, politieke en ekonomiese noodsaaklikheid is en daarom word die inisiatiewe van die maatskappy se filiale, geassosieerdes en gesamentlike ondernemings in hierdie verband ondersteun en aangemoedig. In die mate waarin Remgro se filiale, gesamentlike ondernemings en geassosieerdes BBSEB implementeer, het Remgro se aandeelhouers in effek deel aan hierdie BBSEB-inisiatiewe en die koste en voordele daaraan verbonde.

Remgro meet sy BBSEB-status teen die generiese telkaartmaatstawwe van die Departement van Handel en Nywerheid. Volgens die jongste beoordeling van Remgro se BBSEB-status, wat in September 2017 gedoen is, het Remgro 'n telling van 55.19 (2016: 55.11) behaal en daardeur sy vlak 8-bydraerstatus verkry. Die besonderhede van die beoordeling word volledig

in Figuur 1 uiteengesit en sluit die BBSEB-inisiatiewe van Remgro se vernaamste onafhanklike bedryfsfiliale, RCL Foods en Wispeco, in.

EKWITEITSEIENAARSKAP

Die verifiëring van BBSEB-eienaarskap word gereël deur die gewysigde praktykkodes met betrekking tot BBSEB (die kode), wat op 11 Oktober 2013 ingevolge Artikel 9(1) van die Wet op Breë-Basis Swart Ekonomiese Bemagtiging (Nr. 53 van 2003) geproklameer is. Die metode wat vir die verifiëring en sertifisering van Remgro se bydraes tot BBSEB-eienaarskap gebruik word, is ingevolge die bepalinge van Kodereeks 100, Standpunt 102 – erkenning van die verkoop van bates, ontleen.

Daar moet gelet word daarop dat, bykomend tot bogenoemde, swart eienaarskap ook ingesluit is in die aandeelhoudings wat institusionele beleggers in Remgro hou (verwys na bladsy 115 van die geïntegreerde jaarverslag waar Remgro se belangrikste aandeelhouers aangedui word). Gedurende die jaar onder oorsig is 'n oefening gedoen om te bepaal wat die indirekte swart eienaarskap deur hierdie gemandateerde beleggings is en gevolglik in te sluit.

Hoewel Remgro se BBSEB-telkaart die inisiatiewe van RCL Foods en Wispeco insluit, verwys die bespreking hieronder oor die ander elemente van die generiese telkaartmaatstawwe slegs na die bedrywighede by Remgro se hoofkantoor op Stellenbosch. Vir meer besonderhede oor die BBSEB-inisiatiewe by maatskappye waarin belê is, verwys na die afdeling "BBSEB by maatskappye waarin belê is" op die volgende bladsy.

Figuur 1

BBSEB-TELKAART

Element	Aanwyser	Gewig	Telling
Ekwiteitseienaarskap	Persentasie-aandeel in ekonomiese voordele	25	8.61
Bestuur en kontrole	Persentasie swart persone in uitvoerende bestuur en/of uitvoerende direksiekomitees	19	6.71
Vaardigheidsontwikkeling	Vaardigheidsontwikkelingspandering in verhouding tot die totale betaalstaat	20	9.18
Onderneming- en verskafferontwikkeling	Aankope van bemagtigde ondernemings in swart besit as 'n gedeelte van totale bates, sowel as die gemiddelde waarde van bydraes ten opsigte van verskaffer- en ondernemingsontwikkeling as 'n persentasie van na-belaste wins	40	25.69
Sosio-ekonomiese ontwikkeling	Korporatiewe maatskaplike belegging tot voordeel van swart persone	5	5.00
Totale telling		109	55.19

BESTUURSBEHEER

Die direksie het die afgelope jare aansienlik getransformeer, met vyf van die tien nie-uitvoerende direkteure (50%) wat tans swart is. Op bestuursraadvlak is een uit die ses lede swart.

GELYKE INDIENSNEMING

Gelyke indiensneming is Remgro se grootste transformasie-uitdaging. 'n Jaarlikse arbeidsplan waarin Remgro se transformasiedoelwitte uiteengesit word, word aan die Departement van Arbeid voorgelê. Hoewel pogings aangewend word om die maatskappy se swart verteenwoordiging op bestuursvlak te verbeter, bly die lae personeelomset en beperkte organiese groei, beperkende faktore. Meer besonderhede oor gelyke indiensneming word op bladsy 7 aangebied.

Remgro se opgesomde gelyke indiensnemingsverslag, soos op 31 Augustus 2017, word in Figuur 2 aangebied en sit die verspreiding van heeltydse werknemers volgens ras en per beroepsvlak uiteen.

VAARDIGHEIDSONTWIKKELING

Remgro voldoen aan die vereistes van die Wet op Vaardigheidsontwikkeling ingevolge waarvan 'n vaste persentasie van die betaalstaat as 'n opleidingsheffing aan die Suid-Afrikaanse Inkomstediens betaal word. 'n Jaarlikse verslag van alle opleiding wat in die maatskappy plaasgevind het, word ook aan die relevante SETA voorgelê.

VOORKEURVERKRYGING

Aangesien Remgro nie 'n bedryfsmaatskappy is nie, is die verkrygingsfunksie baie klein en word die verkrygingsprofiel deur 'n hoë dienskomponent gekenmerk eerder as deur materiaal aankope. Remgro koop meer as die helfte van sy goedere en dienste van BBSEB-geakkrediteerde handelaars. 'n Verbetering van die voorkeurverkrygingstelling bly 'n fokusgebied vir Remgro.

ONDERNEMINGS- EN SOSIO-EKONOMIESE ONTWIKKELING

'n Aansienlike hoeveelheid tyd en hulpbronne word intern gespandeer aan besigheidsontwikkeling en korporatiewe maatskaplike beleggingsinisiatiewe. Meer besonderhede oor die maatskappy se korporatiewe maatskaplike inisiatiewe word op bladsy 8 verskaf.

BBSEB BY MAATSKAPPY WAARIN BELÊ IS

Remgro monitor en dra by tot die BBSEB-vertoning van die maatskappy waarin belê is deur sy direksieverteenwoordiging en deelname en fasilitering van korporatiewe aksies by hierdie maatskappy. Die BBSEB-status van Remgro se maatskappy waarin belê is, word in meer besonderhede behandel in die "beleggingsoorsig"-afdeling op bladsy 32 van die geïntegreerde jaarverslag.

Verdere inligting rakende die BBSEB-status van Remgro se bedryfsfiliale word behandel in die afdeling wat handel oor "volhoubaarheid by bedryfsfiliale" op bladsy 11.

Figuur 2

OPGESOMDE GELYKE INDIENSNEMINGSVERSLAG (SOOS OP 31 AUGUSTUS 2017)

Beroepsvlakke	Mans				Vroue				Buitelanders		Totaal
	S	B	I	W	S	B	I	W	Mans	Vroue	
Topbestuur	0	1	0	4	0	0	0	1	0	0	6
Senior bestuur	1	2	0	13	0	0	0	3	0	0	19
Professioneel gekwalifiseerde en ervare spesialiste, asook middelvlakbestuur	0	0	2	17	1	2	0	9	0	0	31
Opgeleide tegniese en akademies gekwalifiseerde werkers, junior bestuur, toesighouers, voormanne en superintendente	3	8	1	12	0	7	1	27	0	0	59
Halfgeskoold, met diskresionêre besluitneming	20	22	0	0	7	9	0	0	0	0	58
Ongeskoold, met gespesifiseerde besluitneming	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal heeltyds	24	33	3	46	8	18	1	40	0	0	173
Deeltydse werknemers	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Groototaal	24	33	3	46	8	18	1	40	0	0	173

S = Swart B = Bruin I = Indiër W = Wit

ONS MENSE

WERKNEMERSAMESTELLING

Remgro glo dat die gehalte van sy personeel 'n belangrike volhoubare voordeel bied. As 'n beleggingshouermaatskappy het hy 'n klein personeelkorps, wat op 30 Junie 2017 uit 172 werknemers (2016: 170 werknemers) bestaan het. Verwys na Figuur 3 waar meer besonderhede oor die samestelling van ons personeel, volgens ras, geslag en ouderdom, aangebied word.

Vir die jaar onder oorsig was Remgro se personeelomset 5.2% teenoor 5.3% in die vergelykende jaar tot 30 Junie 2016. Die omsetysfers is bereken deur die totale aantal werknemers op jaareinde te gebruik. Deur slegs bedankings (dus vermybare werknemeromset) in aanmerking te neem, verminder bogenoemde syfers na 0.6% vir 2017 en 1.2% vir 2016.

WERWING- EN KEURINGBELEID

Om te verseker dat Remgro 'n voorkeurbeleggingsvennoot bly, is dit belangrik dat werknemers van die hoogste gehalte gewerf, gekies en behou word. In hierdie verband sal die maatskappy te alle tye probeer om die beste kandidaat in 'n pos aan te stel. Remgro glo dat alle persone op gelyke indiensnemingsgeleenthede geregtig is en daarom word geen diskriminasie teenoor werknemers of aansoekers op grond van geslag, ras, geloof of ander redes toegelaat nie.

GELYKE INDIENSNEMING

Remgro onderskryf die beginsels van die Wet op Gelyke Indiensneming en in hierdie verband streef hy deur sy gelyke indiensnemingsbeleid daarna om gelyke geleenthede aan alle werknemers te bied en om geskikte individue te identifiseer, te

ontwikkel en te vergoed in ooreenstemming met hul prestasie, toewyding en lojaliteit. Spesiale aandag word aan groepe gegee wat vanweë historiese redes hulself in 'n minder bevoorregte posisie mag bevind.

WERKNEMERSVERGOEDING

Ons doelwit is om werknemers billik, mededingend en volgens hul vermoë, vaardighede, verantwoordelikheid en prestasievlakke te vergoed. Die vlak van salarisse wat betaal word, is een van verskeie aspekte van ons strategie om mense van gehalte te behou, te motiveer en, waar nodig, te werf. Daarby bied Remgro ook aan sy personeel 'n stimulerende werkomgewing. Remgro het 'n formele vergoedingsbeleid wat die vergoedingsbeginsels vir die organisasie as geheel uiteensit. Verwys na die vergoedingsverslag op bladsy 81 van die geïntegreerde jaarverslag waar Remgro se vergoedingsbeginsels in detail bespreek word.

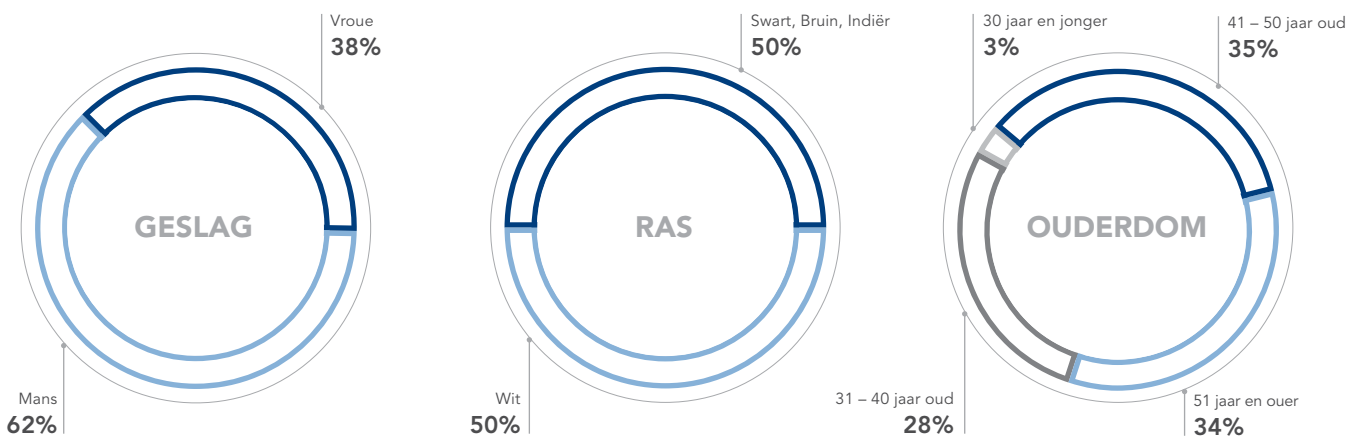
Remgro bied aan sy werknemers aftreevoordele in die vorm van 'n omskrewevoordefonds (geslote) en omskrewe-bydraefonds wat onafhanklik van die maatskappy se finansies geadminestrer word. Daarby word ook mediese versekering en studiehulp aan werknemers gebied.

OPLEIDING EN VAARDIGHEIDSONTWIKKELING

Die hoofdoel van opleiding is om werknemers sodanig toe te rus dat hulle hul volle potensiaal kan verwesenlik tot voordeel van die maatskappy en hulself. Aangesien Remgro, as beleggingshouermaatskappy, oor 'n hoogs gespesialiseerde arbeidsmag beskik, word geen voorgeskrewe opleidingsprogramme aanbeveel nie. Individue word egter aangemoedig om opleidingskursusse by te woon wat hulle beter kan toerus om

Figuur 3

SAMESTELLING VAN WERKNEMERS (SOOS OP 30 JUNIE 2017)

hul werk te doen. Die afgelope paar jaar is verskeie werkwinkels en opleidingsessies oor King III, King IV, Teenkorrupsiepraktyke en die Kompetisiewet gehou om te verseker dat direkteure en bestuur toegerus is om gesonde korporatiewe bestuurspraktyke te implementeer en toe te pas op alle vlakke waar hulle betrokke is.

GESONDHEID EN VEILIGHEID

Die maatskappy het 'n gesondheids-en-veiligheidskomitee wat saamgestel is ingevolge die Wet op Beroepsgesondheid en Veiligheid. Die komitee is 'n subkomitee van die risiko-en-IT-bestuurskomitee en verseker dat die maatskappy 'n veilige, gesonde en risikovrye omgewing vir sy personeel en besoekers bied en sien toe dat beheermaatreëls om risiko's te beperk doeltreffend is en toegepas word.

MIV/VIGS

Uit 'n beleggingshouermaatskappy se perspektief bestaan die risiko verbonde aan MIV/vigs uit twee elemente, naamlik:

GROEPRISIKO

Gegewe die potensiële uitwerking van MIV/vigs op markte, menslike kapitaal, die koste van indiensneming en die bedryfs-prosesse van ondernemings waarin belê is, word hierdie risiko bestuur binne die strukture van die onderskeie maatskappye waarin belê word. Die vordering van hierdie beleid en strategieë word aan die hand van besteparktyk-standaarde gemonitor. Meer inligting rakende die bestuur van MIV/vigs by Remgro se bedryfsfiliale word op bladsy 11 van die verslag verskaf.

MAATSKAPPYRISIKO

Remgro het 'n formele MIV/vigs-beleid en is verbind tot daadwerklike stappe om die pandemie, en die besigheidsrisiko's daaraan verbonde, te bestuur. Die beleid maak onder andere vir die volgende voorsiening:

- Dat alle wetlike verpligtinge met betrekking tot MIV/vigs nagekom word
- Dat daar op geen wyse teen werknemers of potensiële werknemers gediskrimineer word op grond van hul MIV-status nie
- Dat inligting oor die MIV-status van werknemers streng vertroulik hanteer word
- Dat algemene maatreëls ingestel en bestuur word om toevallige besmetting te voorkom

Die Remedi Mediese Hulpskema, waaraan die meeste Remgro-personeel behoort, beskik oor 'n bestuursplan vir MIV/vigs waaraan werknemers volgens hul keuse deelneem.

BELEGGING IN DIE GEMEENSAP

Remgro se korporatiewe maatskaplike bestedingsinisiatiewe en skenkingsprogram dek 'n breë spektrum van die gemeenskap en kan in die volgende kategorieë opgesom word:

- Gemeenskapsontwikkeling
- Kulturele ontwikkeling
- Entrepreneurskap, opleiding en opvoeding
- Omgewing
- Gesondheidsorg
- Sportontwikkeling

Remgro probeer om 'n korporatiewe maatskaplike besteding van 2.5% van sy jaarlikse netto oorskot kontantvloeit te handhaaf. In hierdie opsig is daar 'n amptelike donasiekomitee wat gereeld vergader om verdienstelike instansies te oorweeg en skenkings goed te keur. Skenkings aan kwalifiserende instansies word op 'n jaarlikse grondslag vir 'n spesifieke tydperk gemaak en hoewel bydraes oor 'n taamlik breë spektrum strek, is daar twee ooglopende uitsonderings: politieke partye en godsdienstige instellings. Hoewel die maatskappy sy werknemers se reg respekteer om volgens keuse by hierdie instansies betrokke te raak, oefen hyself nie 'n keuse uit nie.

Gedurende die jaar onder oorsig het Remgro se korporatiewe maatskaplike besteding R23 miljoen bedra (2016: R24 miljoen), soos in die onderstaande tabel uiteengesit.

	Jaar 30 Junie 2017 R miljoen	Jaar 30 Junie 2016 R miljoen
Opsomming van korporatiewe maatskaplike besteding		
Gemeenskapsontwikkeling	6	6
Kulturele ontwikkeling	3	3
Entrepreneurskap, opleiding en opvoeding	10	10
Omgewing	2	2
Gesondheidsorg	1	2
Sportontwikkeling	1	1
	23	24

Die vernaamste inisiatiewe waarby Remgro in die jaar onder oorsig betrokke was, sluit die volgende in:

GEMEENSAPONTWIKKELING

Versterk ons Samelewing (SOS) – is deur Remgro, saam met die Groter Stellenbosch Ontwikkelingstrust, gestig om die vermoë van 'n gekose groep liefdadigheidsorganisasies in die omgewing te versterk. Die meeste gemeenskapsinstellings het nie 'n gebrek aan leierskap of entoesiasme nie, maar gaan dikwels mank aan die strukturele vermoë om deur te breek en hul volle potensiaal te verwesenlik.

Die SOS-inisiatief beoog om die gaping tussen belanghebbende sakeondernemings en liefdadigheidsorganisasies te oorbrug en die begunstigdes met befondsing, kundigheid, menslike verhoudinge, stelsels, bestuur en regskwessies by te staan. 'n Baie positiewe gevolg van die SOS-program is die gevoel wat deelnemers ervaar dat hulle iewers tuishoort en na waarde geskat word.

Gedurende die afgelope jaar het SOS sewe organisasies gehelp om inkomste te bekom uit maatskaplike ondernemingsprodukte/-projekte/-dienste in so 'n mate dat hierdie organisasies 'n besliste tendens van finansiële groei getoon het bo en behalwe hul normale fondswerwingsaktiwiteite. Dit is bereik deur:

- verbeterde tradisionele fondswerwing; of
- die vermoë om 'n produk of diens te ontwikkel en te verfyn vir die ope mark om hul tradisionele inkomste/befondsing te subsidieer.

Ikamva Labantu – hierdie breëbasis-gemeenskapsorganisasie voorsien in die behoeftes van brandarm mense in armoedige woongebiede van Kaapstad. Dit volg 'n holistiese benadering ten opsigte van die ontwikkeling van arm gemeenskappe en aandag word veral aan wees- en kwesbare kinders, kleintydse ontwikkeling, die behoeftes van bejaardes, asook gesondheid en welsyn gegee. Die afgelope 17 jaar het Ikamva se vennootskap met Remgro 'n beduidende impak op kwesbare gemeenskappe gehad. Nie net dienste en ontwikkeling is aan hulle verskaf nie, maar ook hoop. Remgro se bydrae help om die enjin te versterk wat stukrag aan die organisasie se inisiatiewe en projekte gee.

Stellenbosch-Gemeenskapsontwikkelingsprogram (SGOP) handeldrywend as Love to Give – hierdie inisiatief is gesetel in Kayamandi, 'n woongebied aan die buitewyke van Stellenbosch. Love to Give se hoofdoel is om wanvoeding te bekamp en sodoende armoede onder begunstigdes te verlig. Kos word daaglik aan sowat 2 000 hoërskool-, laerskool- en voorskoolse kinders verskaf. Tuisbesoeke word aan hierdie kinders se ouers gebring en, na gelang van hul omstandighede, word die moeders en vaders in 'n sesmaande-intervensieprogram geplaas waartydens hulle van kos voorsien word, asook opleiding ontvang oor ondernemingsontwikkeling en volhoubare lewensbestaan, insluitend die verbouing van groentetuine. Gedurende die jaar is 1 200 kospakkies uitgedeel aan werklose ouers, terwyl 153 in bemarkbare vaardighede opgelei, 61 in diens geplaas, 24 nuwe besighede begin is en 'n verdere 20 toelaes en lenings ontvang het om nuwe besighede te begin. 'n Boekdeelprogram is bekendgestel om die ontwikkelingsbehoefte aan te spreek van kinders wat nie kleuterskoolonderrig kan bekostig nie. Sulke kinders kom met hul versorgers, gewoonlik moeders of oumas, na die sentrum.

Stellenbosch Voedingsaksie – 'n onlangse studie het getoon dat 28% van die plaaslike bevolking nie voedselsekerheid het nie. Voedingsaksie sien om na hierdie nood deur sowat 10 000 maaltye en 1 300 kospakkies per week aan 5 000 behoefte persone by

45 voedingspunte te verskaf. Ondersteuning word ook aan 27 ander organisasies, soos die Nagskuiling, Jeuguitreik, klinieke, verskeie crèches, nasorgsentrusse en skole, gegee.

Kinderwelsyn Suid-Afrika (Stellenbosch) – beskerm, beveilig en bevorder die belange van kinders en hul gesinne. Deur die verskaffing van professionele maatskaplike dienste word na die maatskaplike behoeftes van individue en gesinne omgesien. Gemeenskappe word bemagtig deur programme en ontwikkelingsprojekte wat kapasiteit bou. Sowat 5 127 jeugdige was betrokke by programme wat gefokus het op waardes, groepsdruk, sosiale media, afknouery en dwelmmisbruik. Gedurende die jaar het 290 gemeenskapslede en hul gesinne opleiding ontvang ingevolge die Kinderwet. 62 potensiële skooluitvallers is op skool gehou deur middel van voorkomingsprogramme.

KULTURELE ONTWIKKELING

Veldorkesstigting – het meer as 48 veldorkesprogramme landwyd, waardeur sowat 6 742 jongmense tussen die ouderdom van sewe en 21 bereik word. Dit skep lewensinspirerende geleenthede vir die jeug deur die dissipline en kreatiwiteit van musiek en beweging. Komende uit armoedige omstandighede, word die jongmense nie alleen musiek en beweging geleer nie, maar ook selfvertroue en sosiale vaardighede. Dit loop uit op leierskapsopleiding wat hulle die volwasse lewe indra.

Die Cape Whaler-veldorkes, wat deur Remgro geborg word, tree in een van die mees stabiele omgewings van die stigting op en geniet die ondersteuning van verskeie skole in Stellenbosch en Macassar, wat as vergaderplekke vir repetisies gebruik word.

ENTREPRENEURSKAP, OPLEIDING EN OPVOEDING

TSiBA – is in 2004 gestig met die visie om 'n vonk vir loopbaanontwikkeling te verskaf en help die studente van hierdie unieke private sakeskool, wat andersins nie toegang tot hoër onderwys kan kry nie, om hul volwasse lewe met 'n voorsprong te begin. Dit word moontlik gemaak deur aan opkomende leiers die geleentheid te bied om hoëgraadse, geakkrediteerde akademiese kursusse te volg wat op die ontwikkeling van entrepreneurskap en leierskap ingestel is. TSiBA integreer persoonlike ontwikkeling met sakeopleiding en verskaf 'n groot verskeidenheid leergeleenthede deur gekoördineerde internskappe, mentorskappe, asook leierskap-, entrepreneurskap- en loopbaanbestuursprogramme wat die kern van die graadaanbod vorm. TSiBA het tans 490 studente.

SciMathUS – sedert sy ontstaan in 2001 het meer as 1 100 studente hierdie oorbruggingsprogram van die Universiteit Stellenbosch suksesvol voltooi, van wie sowat 75% vir voorgraadse studies op Stellenbosch geregistreer is. Tot aan die einde van die 2016 akademiese jaar, het net meer as 200 studente met 'n eerste kwalifikasie gegradueer by die Universiteit Stellenbosch, terwyl 54 'n tweede kwalifikasie verkry het. 'n Verdere 25% van hulle het

met 'n derde kwalifikasie gegraduateer. Die hoofdoel van die program is om studente van opvoedkundig benadeelde gemeenskappe te help om toegang tot hoofstroom tersiêre onderwys te verkry en hulle verder in fisiese en toegepaste wetenskap, ingenieurswese, mediese en gesondheidswetenskappe en ekonomiese en bestuurswetenskappe te bekwaam.

Columba Leadership – bied leierskapsopleiding by skole aan met die doel om verantwoordelike leierskap onder Suid-Afrikaanse jeug te bevorder en sodoende aktiewe burgers, met 'n sterk maatskaplike en omgewingsbewussyn, op te lei wat deur diensbaarheid leiding kan gee. Deur jongmense in hulself te laat glo, en aan hulle 'n raamwerk van waardes te gee, word die potensiaal ontsluit om positiewe maatskaplike verandering teweeg te bring.

Thuthuka-Beursfonds – die hoofdoel van hierdie fonds is om die aantal geoktrooieerde rekenmeesters (GR'e) in die land te verhoog; om die GR-handelsmerk as 'n gesogte loopbaan te bemark; om die demografie van die profesie in ooreenstemming met die demografiese profiel van die land te bring en om jaarliks sowat 300 swart en bruin studente by SAIOR (Suid-Afrikaanse Instituut vir Geoktrooieerde Rekenmeesters)-geakkrediteerde universiteite te plaas en te ondersteun. Deur hierdie transformasie- en vaardigheidsontwikkelingsinisiatief wil Thuthuka 'n bydrae lewer om die land se ekonomie te versterk.

Helpmekeer-Studiefonds (HSF) – vir bykans 101 jaar reeds is hierdie fonds betrokke by die verskaffing van finansiële hulp aan Afrikaanssprekende studente van alle bevolkingsgroepe om aan instellinge van hoër onderrig te studeer. Die organisasie bestaan uit twee entiteite:

- 'n Studiefonds wat lenings beskikbaar stel aan voornemende studente vir die volle studietydperk teen baie gunstige rentekoerse.
- 'n Studiefonds Trust wat die rente betaal op Helpmekeer-leningen van behoeftige studente terwyl hulle studeer. Gedurende 2017 het die HSF rentebeurse aan 157 studente toegeken. 'n Bykomende nege volle beurse en drie beurse van R50 000 elk is ook aan voorheen benadeelde studente toegeken.

Die Click-stigting – het die innovering en toets van nie-konvensionele tegnologiegebaseerde oplossings met skaalpotensiaal ten doel wat 'n betekenisvolle impak op die onderrig van individue het. Deur die Reading Eggs-geletterdheidsprogram word leerders gehelp om vaardigheid in Engels op die toepaslike ouderdomsvlak te bereik.

Die Mandela Rhodes-stigting – 'n Mandela Rhodes-studiebeurs is meer as net 'n beurs. Dit behels 'n unieke leierskapsontwikkelingsgeleentheid op die Afrika-vasteland. Net

so belangrik soos die studiekoste, wat ruim tydens die studietydperk gedek word, is die leierskapsontwikkelingskomponent wat aan die beursprogram gekoppel is. Jong Afrikane met akademiese vaardighede en 'n breë leierskapspotensiaal word na 'n streng benoemings- en keuringsproses tot die Mandela Rhodes-beursprogram toegelaat. Hulle kry dan die geleentheid om 'n nagraadse kwalifikasie op honneurs- of magistervlak te verwerf, met gelyktydige deelname aan 'n pasgemaakte leierskapsprogram vir elke student onder die leiding van die studiebeursbestuurder. Dit sluit die bywoning van drie spesiale werkwinkels vir leierskapsontwikkeling per jaar in.

SA Kollege vir Toerisme – 97 jong vroue uit landelike gesinne waarvan die jaarlikse inkomste minder as R36 000 is, word tans in diensvaardighede in die gasvryheidsbedryf opgelei, terwyl 24 jong mans uit soortgelyke gesinsomstandighede opleiding in spoorsny by die kollege se spoorsny-akademie ontvang. Die studente se opleiding word moontlik gemaak deur donateurs se bydrae wat die kollege in staat stel om volle, nie-terugbetaalbare beurse aan die studente beskikbaar te stel.

Die kollege het vanjaar 'n belangrike mylpaal bereik toe al sy afgestudeerde studente van 2016 suksesvol in die toerismebedryf ontplooi is. Vir 16 is permanente werk bekom, terwyl 22 in die kollege se gasvryheidsleerlingskapprojek opgeneem is. Die salarisse en studies van hierdie leerlingskapdeelnemers, wat verdere middelrang-gasvryheidsopleiding ontvang, word deur die National Skills Fund befonds. Die res van die studente, naamlik 67, is uitgeplaas in internskappe by gasvryheidsinstansies landwyd. 'n Ooreenkoms wat met twee groot Suid-Afrikaanse hotelgroepe bereik is, sal beteken dat alle genoemde leerling- en internskapdeelnemers aanstaande jaar heeltyds in diens sal wees.

Skoleprojek – as deel van die korporatiewe maatskaplike beleggingsprogram befonds die maatskappy 'n steunprogram vir skole met uitdagende onderrigomstandighede in die Stellenbosse streek, wat deel van die Kaapse Wynland-Onderwysdistrik vorm. Met inagneming van die ingewikkeldhede van die onderwysomgewing streef die program daarna om 'n holistiese, geïntegreerde en volhoubare bydrae te lewer.

As deel van bogenoemde het Remgro 'n Stellenbosse breëbandinisiatief begin om breëband vir alle skole in die Stellenbosse munisipale gebied toeganklik te maak. Die doel van die inisiatief is om as katalisator op te tree om die digitale gaping wat in die Stellenbosse omgewing bestaan, te oorbrug. Elke leerder in dié gebied behoort 'n gelyke blootstelling te hê aan die digitale era wat ons nou betree. Altesaam 33 skole van die nagenoeg 40 skole is aan die netwerk gekoppel. Dit sluit skole in die landbougebied in. Die diens is heelwat beter as bestaande kommersiële aanbiedings en skep 'n omgewing wat bevorderlik vir leer en eksperimentering is. Die terugvoer van die skole is baie positief.

OMGEWING

Stigting vir Vredesparke (PPF) – PPF is in Februarie 1997 deur wyle dr Anton Rupert, wyle Prins Bernhard van Nederland, asook wyle oudpresident Nelson Mandela, gestig met die visionêre gedagte om lande in die Suider-Afrikaanse Ontwikkelingsgemeenskap (SAOG) te help om hul natuurlike hulpbronne gesamentlik te bestuur ten einde die sosio-ekonomiese ontwikkelingsgeleenthede wat verhoogde toerisme bied, ten beste te benut. In daardie stadium kon hulle nouliks voorsien het dat die SAOG se vredesparke, of oorgrensbewaringsgebiede, 20 jaar later meer as 'n miljoen vierkante kilometer sou beslaan. Suider-Afrika se mededingende voordeel is in sy natuurlewe geleë, en 'n groot aantal huishoudings is van hierdie bedryf afhanklik. Die afgelope jare was daar 'n beduidende toename in natuurlewe-misdade (in die besonder die slagting onder hoëwaarde-spesies, soos renosters en olifante) tot 'n vlak waar dit die voortbestaan van die streek se oorgrensbewaringsgebiede bedreig.

WWF Suid-Afrika (WWF-SA) – die afgelope 49 jaar het WWF-SA 'n sleutelrol in die bewaring van ons unieke natuurlike hulpbronne gespeel en oplossings help vind vir omgewingskwessies van nasionale en internasionale belang. Die uitdagings het met die tyd egter toegeneem eerder as afgeneem en tans is Suid-Afrika se natuurbronne onder groter druk as ooit tevore. Klimaatsverandering, onverantwoordelike mynbou- en visvangpraktyke en renosterstropery is slegs enkele van die kwessies waarmee WWF-SA tans worstel. Uiteindelik gaan bewaring oor mense en oor hoe om mense se gedrag te verander. Die hoofdoel van WWF-SA se bestaan is om te verseker dat mense in harmonie met die natuur lewe.

GESONDHEIDSORG

Stigting vir Orgaanskenkers van SA – vir 29 jaar reeds speel die stigting 'n deurslaggewende rol om lewensondersteunende organe te bekom vir diegene wat oorplantings dringend nodig het. Vir ontvangers is die beskikbaarheid van organe dikwels 'n geval van lewe of dood. Remgro het die afgelope jaar weer tot hierdie voortreflike inisiatief bygedra deur twee vlugte vir die vervoer van organe te borg. 'n Spesiale woord van dank word aan die personeel van die lugvaartmaatskappy Falconair oorgedra vir hul wonderlike ondersteuning in hierdie verband.

STEPS-miraclefeet (STEPS) – verskaf 'n geïntegreerde ondersteuningsprogram vir die breër gesondheidstelsel se inisiatief ten opsigte van kinders met klompvoet. Steps Charity NPC, in samewerking met 23 staatsbestuurde klompvoetklinieke in Suid-Afrika en Botswana, het 'n addisionele 64 Suid-Afrikaanse mediese personeel opgelei tydens Ponseti werksinkels in hierdie tydperk. Die ondersteuning van Remgro het verseker dat 160 kinders wat met klompvoet gebore is in die Wes-Kaap, behandeling ontvang.

SPORTONTWIKKELING

SA Gholfontwikkelingsraad (SAGOR) – sedert 1999 het SAGOR 'n netwerk van afrigters en beamptes byeengebring wat die spel landwyd in stede en in van die mees afgeleë gebiede ontwikkel. SAGOR het tans 2 539 aktiewe spelers in die program, met 48 afrigters wat die spelers landwyd afrig. Afrigtingsessies vind op 'n weeklikse grondslag plaas.

Endurocad SA Endurance-akademie – behels 'n volledige oplossing vir voorste uithou-atlete deur spesialisering in hierdie veld en die aanbied van beroepsafrigting. Die program maak voorsiening vir 'n volledige sportbestuursoplossing, insluitende wedloopbestuur, kontrakopsporing en -onderhandelings, handelsmerk- en ondernemingsontwikkeling, bemakings- en reputasiebestuur, lewensvaardigheidsontwikkeling en ander ondersteuningsdienste.

VOLHOUBAARHEID VAN BEDRYFSFILIALE

Remgro se twee vernaamste bedryfsfiliale, naamlik RCL Foods en Wispeco, word op 'n gedentraliseerde grondslag as onafhanklike entiteite, met outonome direksies, bedryf en bestuur. Slegs opgesomde nie-finansiële inligting, wat verband hou met hul bestuurstrukture, sowel as maatskaplike en omgewingsvertonings, word in hierdie verslag verskaf, terwyl hul finansiële vertonings in meer besonderhede in die beleggingsoorsigte op bladsy 40 en 46 van die geïntegreerde jaarverslag behandel word.

RCL FOODS

INLEIDING

RCL Foods is op die JSE Beperk in die afdeling “Verbruikers-goedere – voedselvervaardigers” genoteer, met die aandelekode “RCL”.

RCL Foods het drie afdelings: “verbruiker” (wat Rainbow sowel as Foodcorp se kruideniers-, drank-, pastei- en spesialisafdelings insluit), “suiker- en meulbedryf” (wat TSB, Rainbow se voerafdeling (Epol) en Foodcorp se meul- en bakafdelings insluit) en “Vector” (logistieke en verkoopsdienste van RCL Foods en derdeparty-kliënte). Deur hierdie afdelings vervaardig en versprei RCL Foods 'n wye reeks huishoudelike handelsmerke, insluitende *Selati*-suiker, *Supreme*-meel, *Rainbow*- en *Farmer Brown*-hoender, *Pieman's*-pasteie, *Mague Number 1*, *Sunbake*-brood, *Nola*-mayonnaise, *Yum Yum*-grondboontjebotter, *Bobtail*- en *Catmor*-troeteldierprodukte en die voorste diervoerhandelsmerke van *Epol* en *Molatek*.

BESTUUR, RISIKOBESTUUR EN NAKOMING

RCL Foods se direksie bestaan uit nege nie-uitvoerende (van wie vyf onafhanklik is) en twee uitvoerende direkteure. Daar moet gelet word daarop dat die voorsitter van die direksie, mnr Jannie Durand, nie onafhanklik is nie, in die lig van sy rol as hoofuitvoerende beampte van Remgro Beperk, RCL Foods se hoofaandeelhouer. In hierdie verband het RCL Foods mnr R V Smither as hoof onafhanklike direkteur op 30 Augustus 2011 aangestel om as voorsitter van vergaderings op te tree in omstandighede waar die onafhanklikheid van die voorsitter potensieel teenstrydig mag wees.

Aangesien RCL Foods 'n genoteerde maatskappy is, moet hy aan die noteringsvereistes van die JSE en die aanbevelings van King III voldoen. Die maatskaplike-en-etiese komitee hersien en monitor en beoordeel die maatskappy se vertoning op terreine soos goeie korporatiewe burgerskap, verbruikersverhoudinge,

gelyke indiensneming en arbeidsverhoudinge. RCL Foods se risikokomitee, wat 'n subkomitee van die direksie is, is verantwoordelik vir toesig oor die geskiktheid en algehele doeltreffendheid van die groep se risikobestuurfunksie en die implementering daarvan deur bestuur. Dié komitee word deur 'n interne ouditafdeling ondersteun wat uit 'n toegewyde span toepaslik gekwalifiseerde en tegniese ervare personeel bestaan.

SLEUTELVOLHOUBAARHEIDSGEBIEDE

Klante raak toenemend proaktief ten opsigte van kwessies soos gesondheid en veiligheid, boerderypraktyke, diere-welsyn, produkteiligheid en -etikettering. RCL Foods hanteer hierdie kwessies op verskeie maniere en hieronder is 'n verkorte weergawe van sy volhoubaarheidsverslag in hierdie verband. Bestuurstelsels soos ISO, FSSC, OHSAS en SANS is oral in RCL Foods geïmplementeer om aan gehaltevereistes en regulasies te voldoen.

MENSE

Die ontwikkeling van talent, die vorming van leiers en die skep van die regte organisasie en kultuur is deurslaggewend vir RCL Foods se groeiambisies en passie vir besigheid. Om hierdie rede het RCL Foods 'n besondere reis aangepak om 'n unieke organisasie en kultuur te bou, waar werk veilig, pret, betekenisvol en verrykend is en die potensiaal en skeppende vermoë van sy 20 000 mense ontsluit kan word. Ten einde 'n gemeenskap van inspirerende, doeltreffende en produktiewe mense, met 'n gemeenskaplike doel, daar te stel, het RCL Foods vier sleutelareas geïdentifiseer:

- Leierskap- en talentontwikkeling
- Kultuur en diversiteit
- Samewerkende werknemer- en -betrokkeheid
- Werknemer- en -veiligheid, -veiligheid en -welstand

RCL Foods se aantal werknemers het, soos op 30 Junie 2017, met 961 tot 20 111 afgeneem, hoofsaaklik weens die herstrukturering van sy hoenderbesigheid. Deur konstruktiewe erkenningsooreenkomste beskik RCL Foods oor 'n betekenisvolle

bedingingsseenheid, waaraan 80% van die werknemers behoort en waardeur onderhandelings met erkende vakbonde oor salarisse en diensvoorwaardes jaarliks plaasvind. 'n Hersiene gelyke indiensnemingsplan vir vyf jaar tot 2020 is na die verkryging van Foodcorp en TSB opgestel. RCL Foods bly daartoe verbind om noodsaaklike transformasie na te streef ten einde 'n diverse en inklusiewe werkerskorps daar te stel wat sy kliëntebasis, asook die samelewing waarin hy sake doen, sal weerspieël. Die samestelling van RCL Foods se werksmag ten opsigte van ras, geslag en ouderdom word in Figuur 4 getoon.

RCL Foods het 'n nasionale gesondheids- en veiligheidsbeleid wat alle bedrywe en geriewe verbind tot die daarstelling en handhawing van 'n gesonde en veilige werkomgewing. Die maatskappy se afdelings het die volgende "frekwensiekoers ten opsigte van belemmerende voorvalle" (DIFR) behaal:

- Verbruiker: 1.0 (2016: 1.2)
- Suiker- en meulbedryf: 1.7 (2016: 0.6)
- Logistiek: 1.9 (2016: 1.3)

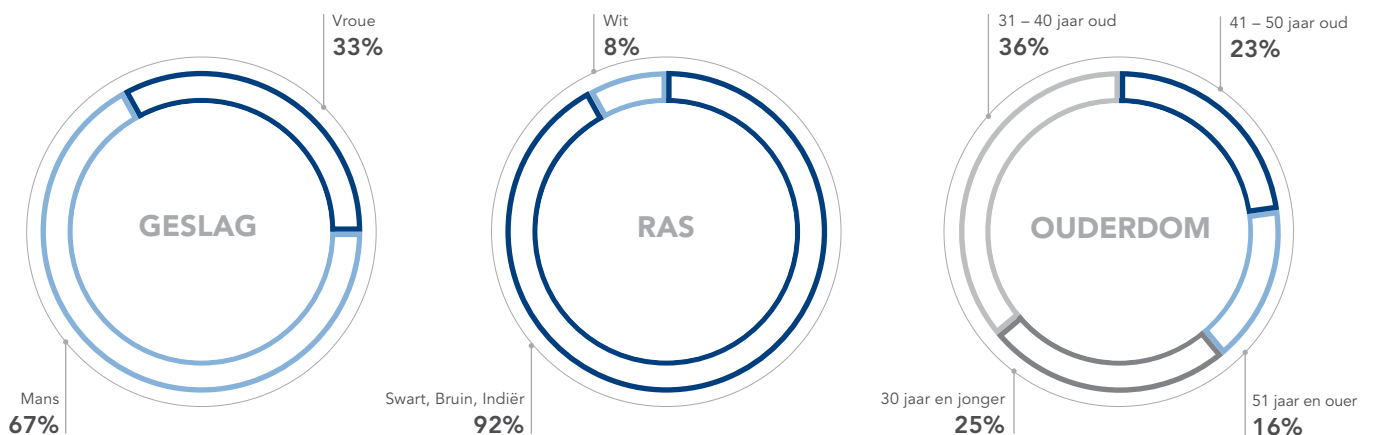
Die DIFR is 'n internasionaal aanvaarde standaard vir die meting van veiligheidsprestasie en hou verband met die aantal ongeskiktheidsvoorvalle vir elke 200 000 man-ure gewerk.

RCL Foods se MIV/vigs-beleid gee leiding aan die maatskappy se bestuur van MIV/vigs, met die klem op onderrig, portuuropvoeding, voorkoming en vrywillige berading en toetsing. Die beleid verseker ook dat geen diskriminasie in die werplek plaasvind nie en dat werknemers wat die kliniek bywoon, dit vertroulik doen. RCL Foods borg ook MIV/vigs-bewusmakingsdae vir die jeug om die gemeenskap ingelig te hou.

RCL Foods se opleidinguitgawes vir die jaar tot Junie 2017 het R43 miljoen bedra vergeleke met R29 miljoen vir die jaar tot Junie 2016. Hierdie toename is grootliks vanweë 'n aansienlike belegging in leierskapontwikkeling en hoër besteding aan leerlingskappe.

Figuur 4

SAMESTELLING VAN WERKNEMERS (SOOS OP 30 JUNIE 2017)

BELANGHEBBENDES SE KOMMER

Produkgehalte en -veiligheid

Etikettering

Boerderypraktyke

Dierewelsyn

Huisvesting van hoenders

Voeding

Dieregesondheid en -veiligheid

Halaalstatus

Verbruikersinsig

WAT ONSDOEN

Aanstelling van produkinspekteurs en prosesserings- en ingenieurspersoneel om veilige produkte te verseker wat aan bepaalde spesifikasies voldoen

Aanstelling van Veiligheids-, Gesondheids-, Omgewings- en Kwaliteitsbestuurspanne om verwerking, voedselveiligheid en wetlike en gehaltevoldoening deur middel van oudits te verifieer

Voldoening aan ISO 22000 en FSSC 22000

Voldoen aan die regulasies van die Wet op Voedingstowwe, Kosmetiekware en Ontsmettingsmiddels (Nr. 154 van 1972) en regulasie R146

Ondersteun die Verbruikersgoedereraad van Suid-Afrika (CGCSA) en Globale Standaard (GS1) in die lys van alle produkte met GS1

Onderskryf die Britse Pluimveeraad se "Assured Chicken Production Programme" wat die hoogste standaard vir die voeding en welsyn van pluimvee daarstel

Oudits van dierewelsyn deur onafhanklike geakkrediteerde ouditeure regdeur landboudisipline om nakoming van dierewelsynvereistes te verifieer

Voorraaddigtheid van hokke word bepaal deur vloerspasie van die hok en toerusting daarin

Toegang tot plase word deur streng bio-sekureiteitsmaatreëls beheer

Voedselgrondstowwe word beheer deur die Wet op Misstowwe, Veevoedsel, Landboumiddels en Veemiddels (Nr. 36 van 1947)

Tropbehandeling word beheer deur die Wet op die Beheer van Medisyne en Verwante Stowwe (Nr. 101 van 1965)

Gereelde DBV-inspeksies

Hoenders word deur halaal-slagters geslag en gereelde inspeksies word deur die Suid-Afrikaanse Halaalowerheid (SANHA) en die "Muslim Judicial Council" (MJC) gedoen

Inspeksies deur die MJC en die "Islamic Council of South Africa" (ICSA) verseker dat alle praktyke in oorstemming met Halaal standaard by die volgende afdelings is:

- Pieman's
- Spesialiteit
- Kruideniersware
- Bakkery

Bemarking- en produkontwikkelingspanne verseker dat RCL Foods mededingende handelsmerke teen mededingende pryse ontwikkel en bemark

BBSEB

RCL Foods se jongste BBSEB-verifikasieproses (voltooi in Desember 2016) was gegrond op inligting vir die jaar geëindig 30 Junie 2016. 'n Vlak 4-bydraevlak, gelykstaande aan 'n verkrygingserkenningsvlak van 100% en 'n totaal van 65.26 punte op die landbousektor se kode, is gehandhaaf. RCL Foods glo dat suksesvolle transformasie noodsaaklik is om mededingend te bly en daarom word verbeterings ten opsigte van aangeleenthede soos bestuursbeheer, gelyke indiensneming en voorkeurverkryging voortdurend nagestreef.

KORPORATIEWE MAATSKAPLIKE BESTEDING (KMB)

Ingevolge RCL Foods se KMB-beleid is die volgende twee fokusgebiede geïdentifiseer waar die maatskappy glo hy 'n betekenisvolle en volhoubare langtermynbydrae aan benadeelde gemeenskappe kan maak:

- Gemeenskapsontwikkeling (bv. opvoeding-, sowel as sport- en ontspanningsprojekte) en
- Voedselsekuriteit

Korporatiewe maatskaplike besteding vir die jaar tot 30 Junie 2017 het R13 miljoen (2016: R10 miljoen) bedra.

OMGEWING

Verwys na die "omgewingsafdeling" op bladsy 17 waar die omgewingspraktyke van RCL Foods ook ingesluit is.

RCL Foods se volledige volhoubaarheidsverslag is op sy webwerf by www.rclfoods.com beskikbaar.

WISPECO

INLEIDING

Wispeco is 'n volfiliaal van Remgro en een van Suid-Afrika se voorste aluminiumverskaffers. Sy hoofbesigheid is die vervaardiging en verspreiding van uitgedrukte aluminiumprofiel, wat hoofsaaklik deur die bou-, ingenieurs- en duursame goedere-sektor gebruik word. Tans is die maatskappy die grootste verskaffer van aluminium aan die boubedryf en is die leier op die gebied van die ontwikkeling van boukundige aluminiumprodukte om in markbehoefte te voorsien.

BESTUUR, RISIKOBESTUUR EN NAKOMING

Wispeco se direksie bestaan tans uit vier direkteure van wie een onafhanklik is. Die samestelling van die direksie voldoen dus nie aan King III se vereistes rakende onafhanklikheid nie. Remgro het tans twee verteenwoordigers in Wispeco se direksie en as deel van hul pligte moet hulle toesien dat gesonde bestuurs- en volhoubaarheidspraktyke gevolg word deur die aanvaarding en toepassing van Remgro se beleide, prosesse en prosedures. Wispeco se maatskaplike-en-etiese komitee vergader twee keer per jaar.

Voorheen het Wispeco se oudit-en-risikokomitee as 'n sub-komitee van Remgro se oudit-en-risikokomitee gefunksioneer. In Mei 2017 het Wispeco egter 'n amptelike ouditkomiteehandves goedgekeur wat onder andere alle verpligtinge uiteensit wat daaraan toegeken is. Daarby bestaan Wispeco se ouditkomitee uit drie nie-uitvoerende lede en in terme van die Maatskappywet word dit beskou as 'n behoorlik saamgestelde ouditkomitee wat direk aan Wispeco se direksie rapporteer. Wispeco se ouditkomitee voldoen nie aan die vereistes van King III nie en in hierdie verband is Remgro se oudit-en-risikokomitee tevrede dat genoemde komitee onafhanklik funksioneer. Remgro se interne ouditafdeling is verantwoordelik vir alle interne ouditwerk by Wispeco en ondersteun laasgenoemde se direksie om 'n omvattende risikobestuurstelsel te handhaaf.

SLEUTELVOLHOUBAARHEIDSGEBIEDE, RISIKO'S EN GELEENTHEDE

Belanghebbendes se kommer oor kwessies by Wispeco het hoofsaaklik te doen met produkgehalte, veiligheid, grondstofverkryging, kliëntediens en omgewingskwessies. 'n Opsomming van maniere waarop Wispeco hierdie sake hanteer, word op bladsy 16 verskaf.

Nabootsings van sy produkte, wat teen lae koste ingevoer word, is die belangrikste risikofaktor wat die langtermyn-volhoubaarheid van Wispeco se vervaardigingsbesigheid raak. Dit het egter aan die maatskappy die geleentheid gebied om produksiedoeltreffendhede te verbeter en mededingende prysstrukture te ontwikkel.

MENSE

Die vergoedingskoerse van werknemers wat aan vakbonde behoort (verteenvoerdigend van nagenoeg 80% van die heeltidse arbeidsmag by Wispeco) word vasgestel deur die hoofooreenkoms wat jaarliks deur die Bedingingsraad van die Metaal- en Ingenieursbedrywe en vakbonde onderhandel word. Die vorige skikkingsooreenkoms het op 30 Junie 2017 verstryk. Die nuwe skikkingsooreenkoms is afgehandel en strek oor drie jaar tot 30 Junie 2020.

Gelyke indiensneming word deur 'n gelyke indiensnemings-komitee by Wispeco bestuur, wat maandeliks vergader en verskaf insette in die finalisering van die arbeidsplan wat jaarliks aan die Departement van Arbeid voorgelê word. Die doelwitte vir die 2016 verslagtydperk is suksesvol behaal. Die fokus is op die bewusmaking van die gelyke indiensnemingsbeleid wat bepaal dat swart, vroulike werknemers aangestel en behou word. Verwys na Figuur 5 waar besonderhede oor die samestelling van Wispeco se arbeidsmag volgens ras, geslag en ouderdom verskaf word.

Wispeco se bestuur erken sy verantwoordelikheid ten opsigte van gesondheids- en veiligheidsaspekte, asook die daarstelling van 'n gunstige werkomgewing vir personeel. In hierdie verband het Wispeco 'n toegewysde veiligheidsbeampte wat vir die bestuur van die maatskappy se gesondheids- en veiligheidsprogram verantwoordelik is. Elke perseel het ook 'n veiligheidsverteenvoerder wat maandelikse inspeksies doen. In die jaar tot 30 Junie 2017 het Wispeco 23 geringe

beserings gehad wat behandel kon word in die interne kliniek (2016: 34 beserings). Gerapporteerde gevalle ingevolge die Wet op Vergoeding vir Beroepsbeserings en -siektes het 25 in dieselfde tydperk bedra (2016: 10 gevalle). Die maatskappy het 'n onafhanklike konsultant aangestel om sy gesondheids- en veiligheidsprosesse te oudit met spesifieke klem op geraas, stofmetings en die dra van beskermende klere. Die volgende gesondheids- en veiligheidsoudit word in Oktober 2017 gedoen.

Bewusmaking ten opsigte van MIV/vigs geskied hoofsaaklik deur opleidingsprogramme, wat deur 20 portuurgroep-opvoeders by Wispeco se hoofkantoor ondersteun word. Die portuurgroepopvoeders verskaf informele steun en leiding aan geaffekteerde personeel en hul gesinne. Die maatskappy ondersteun ook die regering se program vir anti-retrovirale middels en dra sorg dat die MIV-status van alle werknemers vertroulik hanteer word. 'n Gekwalifiseerde mediese praktisyn besoek ook die interne kliniek een keer per week om meer komplekse aangeleenthede by te staan.

'n Goed gevestigde opleidingskomitee by Wispeco het die verantwoordelikheid om die opleidingsbehoefte van personeel te identifiseer en opleidingsprogramme te ontwikkel wat werknemers in staat sal stel om die vereiste vaardighede te ontwikkel en te handhaaf, sodat die maatskappy sy mededingende posisie in die mark kan behou. Hierdie inisiatiewe sluit in: formele opleidingsprogramme in die vorm van leerlingskappe vir leierskapsontwikkeling, sowel as tegniese opleiding in die vorm van vakleerlingskappe. Wispeco het lynbestuurders opgelei en gee nou aandag aan die ontwikkeling van leierskap binne die spanne. In die vorige finansiële jaar het 30 leerders in Alrode 'n sertifikaat in bestuur (NKR-vlak 3) verwerf. Sertifikaatopleiding in Kaapstad is aan die gang en 10 leerders maak goeie vordering en sal waarskynlik hul formele kwalifikasie in September 2017 behaal. Nog agt leerders in Kaapstad sal na verwagting 'n sertifikaat in bestuur (NKR-vlak 4) in die volgende finansiële jaar ontvang. Wispeco het met nog 'n groep van 40 potensiële leiers begin wat in Gauteng geïdentifiseer is om 'n NKR-vlak 3-sertifikaat in bestuur te verwerf.

Die maatskappy het ook 'n trotse rekord sover dit die opleiding van mense met gestremdhede betref en formele tegniese opleiding aan dowes is die afgelope 10 jaar verskaf. In hierdie verband kan genoem word dat 14 dowe studente uit voorheen benadeelde gemeenskappe in 2016 die aluminium-vervaardigingsleerlingskap voltooi het, terwyl die 2017-groep ook goeie vordering maak. Soos in 2016 het MERSETA weer diskresionêre toelaagbefondsing vir die opleiding van hierdie groep dowe leerders beskikbaar gestel. Wispeco het sy leerlingskapprogram uitgebrei deur in vennootskap met die V.N. Naik-skool vir dowes in KwaZulu-Natal 'n loodsprojek van stapel te laat loop. Die leerlingskap is gelykstaande aan die NKR 2-leerlingskap vir dowe studente in Alrode en nege studente is in Januarie 2017 ingeskryf. Wispeco beoog om hierdie studente op te lei en werkgeleenthede vir hulle te probeer vind en sodoende te verseker dat hulle suksesvol in die werkplek geïntegreer word. Wispeco het 'n totaal van 17 mense met gestremdhede wat hul leerlingskappe voltooi

het, gehelp om loopbaangeleenthede in die aluminiumbedryf te bekom.

Opleidingsbesteding vir 2017 het meer as R15 miljoen (2016: R13 miljoen) bedra.

BBSEB

Wispeco se jongste BBSEB-verifiëringsproses is volgens die hersiene beste praktykkodes afgehandel. Die proses is in Julie 2017 afgehandel en 'n vlak 6-status is behaal. Dit is gelykstaande aan 'n 60%-verkrygingserkenningsvlak en 'n telling van 70.64 punte op die generiese telkaart (2016: vlak 4; 66.81 punte). Wispeco het planne in werking gestel om hierdie telling in die volgende paar jaar te verbeter en mik daarna om binne die volgende twee tot drie jaar weer vlak 4-status te herwin. Vaardigheids- en ondernemingsontwikkeling, asook sosio-ekonomiese ontwikkeling bly voorkeuraspekte vir Wispeco.

KORPORATIEWE MAATSKAPLIKE BESTEDING

Wispeco se korporatiewe maatskaplike bestedingsprogram behels hoofsaaklik opleiding vir die vervaardiging en installering van produkte vir die boubedryf. Hierdie praktiese opleiding word deur ervare opleiers by tegniese opleidingsentra in Kaapstad, Durban en die maatskappy se hoofkantoor in Johannesburg gefasiliteer. Gedurende die afgelope jaar is nagenoeg 868 mense (2016: 870 mense) opgelei teen 'n koste van sowat R2 miljoen. Opleiding sluit bekendstellingsprogramme sowel as gevorderde produkspesifieke leerplanne in. 'n Ander aspek van Wispeco se korporatiewe maatskaplike program is die goed gevestigde SpazAL-agentskappe. Hierdeur word jong nie-blanke entrepreneurs bemaatig om aluminiumvervaardigings besighede suksesvol in plattelandse gebiede regoor die land te begin en te bedryf. Tans is daar 11 aktiewe SpazALs in gebiede in Gauteng, Limpopo en Durban. Sedert die program in 2006 begin het, het hierdie SpazALs gesamentlik meer as R14 miljoen se aluminium en hardeware produkte van Wispeco aangekoop. In 2016 het Wispeco die eerste 10 jaar van die SpazAL-inisiatief gevier met die toekenning van kredietkoepons ter waarde van R500 000. In 2017 is die ondersteuning voortgesit en twee voertuie en ander toerusting ter waarde van R580 000 is geskenk. Volgehoue ondersteuning en opleiding sal deur Wispeco verskaf word ten einde die oorlewing en voorspoed van die SpazALs te verseker. Een spesifieke SpazAL-eienaar het besonder goed presteer en verdien vermelding. Sabelo Mkhonto, eienaar van Mamelodi Glass & Aluminium, het 'n tender ingesit vir die Tshwane-winkelsentrum en Wispeco het 'n mentor aangestel om tydens die proses leiding en ondersteuning aan hom te gee.

OMGEWING

Verwys na die omgewingsafdeling op bladsy 17 waarby die omgewingspraktyke van Wispeco ook ingesluit is.

Vir meer besonderhede oor Wispeco verwys ons u na die webwerf by www.wispeco.co.za.

BELANGHEBBENDES SE KOMMER

Produkgehalte
Veiligheid
Grondstofverkryging
Kliëntediens
Omgewingsimpak (verwys ook na die "omgewingsafdeling" op bladsy 17)

WAT ONS DOEN

Aanstelling van toegewysde gehaltebeheerders op elke produksielyn om te verseker dat produksie binne bepaalde toleransievlakke en spesifikasies geskied

Maandelikse vergaderings waar gehaltetendense gemonitor en probleemgebiede geïdentifiseer en oplossings gevind word
Uitpersprodukte geproduseer volgens BS-EN755, klaarprodukte volgens SANS1796 en SANS999

Toegewysde veiligheidsbeampte, bygestaan deur veiligheidsbeamptes op aanlegvlak

Maandelikse veiligheidsinspeksieverslae vir voorlegging aan die maandelikse veiligheidsvergaderings

Verkryging van hoëgehalte suiwer perspale van vier toegewysde bronne oor die wêreld

Uitgebreide verkryging van tweedehandse aluminium, wat gesorteer word om onsuiverhede te verwyder en met grondstof gemeng word tot korrekte metallurgiese samestelling, volgens spesifikasie

In ooreenstemming met sy visie van "eendag-aflewering" is die maatskappy in staat om op kort kennisgewing spaarkapasiteit en oortydskofte in alle bedryfseenhede te aktiveer om verhoogde aanvraag te hanteer

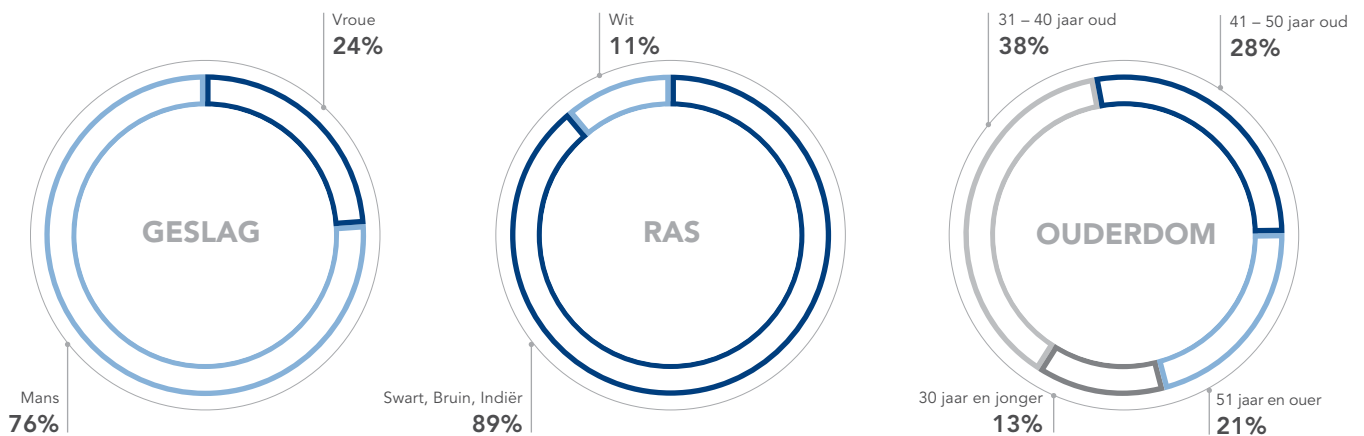
Skofstelsels laat 'n groot mate van buigsaamheid toe ten opsigte van arbeidsbeskikbaarheid en produksievermoë

Buigbare produksieskedulering maak daarvoor voorsiening dat dringende voorkeurbestellings en spesiale versoeke van kliënte daagliks in produksieskedules ingesluit kan word

Die deurlopende monitor en beheer van uitvloei by die maatskappy se anodiseer- en poeierlaagaanlegte om nakoming van vereiste afloeivlakke te verseker

Die deurlopende monitor van energieverbruik om maksimum doeltreffendheid te verseker en om geleenthede vir energiebesparing te identifiseer

Figuur 5

SAMESTELLING VAN WERKNEMERS (SOOS OP 30 JUNIE 2017)

OMGEWING

Remgro erken dat baie van sy beleggings afhanklik is van gesonde en werkende ekostelsels en dat hierdie stelsels toenemend onder druk is, beide uit 'n kwantitatiewe en kwalitatiewe oogpunt gesien. Daarom is Remgro voortdurend besig om sy impak op die omgewing, sy reaksie ten opsigte van veranderende omgewingsfaktore, asook geleenthede wat mag voortspruit uit verantwoordelike omgewingsbestuur, te evalueer.

Ten einde sy impak op die omgewing te bestuur, het Remgro 'n omgewingsbestuursbeleid (die beleid) geïmplementeer. Die beleid sluit Remgro Bestuursdienste Beperk (RBD – sy diensmaatskappy), RCL Foods en Wispeco in. Die Remgro-direksie is in die finale instansie verantwoordelik vir die implementering van die beleid, maar het hierdie verantwoordelikheid aan die risiko-en-IT-bestuurskomitee ('n subkomitee van die oudit-en-risikokomitee) en die maatskaplike-en-etiesekomitee gedelegeer, wat moet toesien dat die omgewingsprosedures wat RBD implementeer en handhaaf, hersien en vir goedkeuring aanbeveel word. Sover dit RCL Foods en Wispeco betref, is dit die verantwoordelikheid van Remgro se verteenwoordigers in daardie direksies om die nodige gerusstelling ten opsigte van die doeltreffendheid van die onderskeie maatskappye se omgewingsbestuursprosesse te verkry. In dié verband doen Remgro jaarliks 'n oorsig van die omgewingsrisiko's van sy filiale en word omgewingsvertonings in die onderskeie risikobestuursraamwerke geïnkorporeer.

Kwessies wat verband hou met koolstofuitlatings, energie, water en die bestuur van afvalstowwe is die mees wesentlike omgewingsake vir Remgro en volledige en volgehoue monitoring van filiaalgebruik en die impak daarvan op hierdie bronne word vereis. Van elke filiaal word verwag om sy eie afskalingsteikens te stel in ooreenstemming met die sektore en omgewingsrealiteite waarbinne opgetree word.

HOOGTEPUNTE VAN DIE 2016-OMGEWINGSVERTONING

- Lid van Suid-Afrika se CDP (Koolstof-openbaarmakingsprotokol) en klimaatleiers se A-lys (slegs een van 11 genoteerde maatskappye op die Johannesburgse Effektebeurs (JSE)). Die CDP is 'n beleggersgedrewe inisiatief ingevolge waarvan die voorste 100 genoteerde maatskappye op die JSE hul koolstofuitlatingsprofiel en strategieë ten opsigte van aanpassing by, en tempering van, klimaatsverandering openbaar.
- Stabilisering van kweekhuisgasuitlatings (GHG) in bedrywigheede
- 33%-vermindering in die verbruik van munisipale en ruwater
- Volledige voldoening aan omgewingswetgewing in alle bedrywe

KOOLSTOFUITLATINGS EN KLIMAATSVERANDERING

In 2016 het Remgro 'n algehele A-gradering behaal in sy jaarlikse CDP-voorlegging oor koolstofuitlatings en sodoende lidmaatskap van die Suid-Afrikaanse klimaatleierslys verwerf. Die klimaatleierslys erken die voorbeeldige koolstofmeting en rapporteringspogings van die maatskappy en die interne begrip vir die risiko's en geleenthede wat klimaatsverandering vir Remgro se besigheid inhou.

Klimaatsverandering sal 'n fisiese, wetgewende en reputasie-impak op sekere Remgro-bedrywigheede hê, met potensiële finansiële gevolge. Daarom hou Remgro alle aspekte van die plaaslike en internasionale koolstofbestuursomgewing noukeurig dop, waaronder dreigende koolstofbelasting en GHG-rapporteringsvereistes. 'n Spesifieke fokus word geplaas op die koolstofbestuursprosesse by RCL Foods wat, op sy eie, vir die meeste van Remgro se GHG-uitlatings verantwoordelik is.

Ingevolge die GHG-protokol kan koolstofuitlatings in die volgende kategorieë ontleed word:

- **Vlak 1** – direkte uitlatings deur toerusting in Remgro se besit, bv. die fabriek en voertuigvloot van RCL Foods, Wispeco, ens.
- **Vlak 2** – indirekte uitlatings deur die gebruik van elektrisiteit gekoop.
- **Vlak 3** – indirekte uitlatings deur derdeparty-verskaffers, bv. besigheidsvervoer, kantoorpapier, derdeparty-vervoer, ens.
- Nie-Kyoto GHG-gasse, bv. freon wat in lugversorgings- en verkoelingstoerusting gebruik word.

Remgro se gerapporteerde uitlatings sluit RBD, Wispeco en Remgro se ekwiteitsgedeelte van RCL Foods in. Dit is aangenaam om te rapporteer dat Remgro se vlak 1- en 2-koolstofuitlatings, van toerusting en elektrisiteitsverbruik, afgeneem het van 862 288 tCO₂e (ton koolstofdioksied-ekwivalent) in 2016 tot 822 126 tCO₂e in 2017. Sover dit intensiteit betref (koolstofuitlatings per eenheid produksie) is daar egter steeds 'n opwaartse neiging wat deur toekomstige aksies omgekeer moet word. Vlakke 1 en 2 maak 75% (2016: 78%) van Remgro se gerapporteerde uitlatings uit. Uitlatings wat in Remgro se verskaffingsketting (vlak 3-uitlatings) gerapporteer word, het van 177 640 tCO₂e in 2016 tot 235 247 tCO₂e in 2017 toegeneem. Dit is weens bykomende verskaffingskettingitems wat die eerste keer ingesluit is, asook meer akkurate inligting wat deur diensverskaffers versamel is.

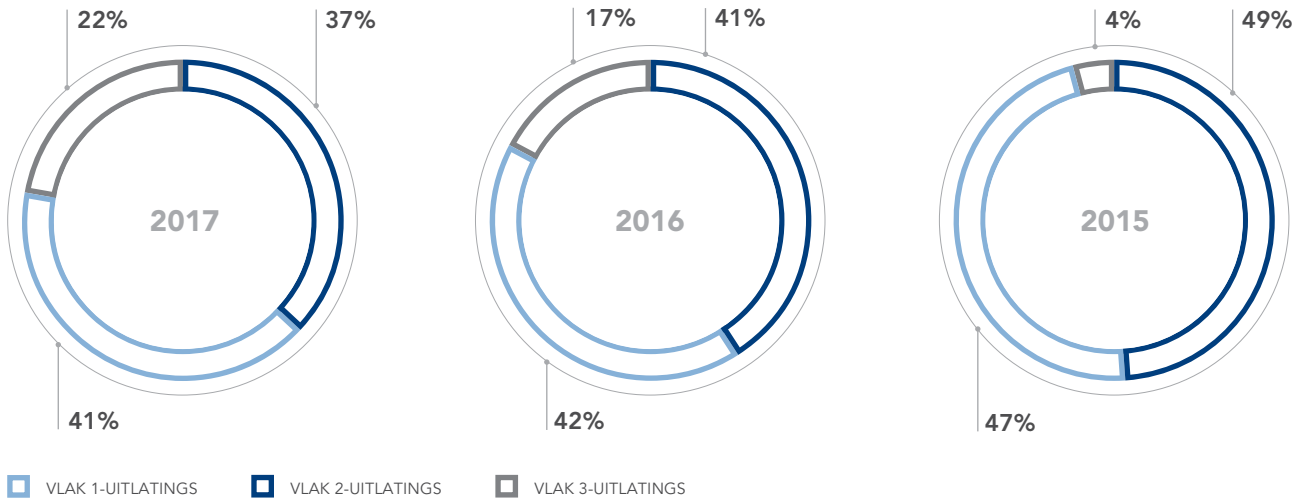
ENERGIE

Energiedoeltreffendheid bly belangrik vir Remgro, nie alleen omrede pogings om GHG-uitlatings te verminder nie, maar ook vanwege toenemende kostedruk op bedrywigheede. Remgro se filiale is intensiewe verbruikers van elektrisiteit, steenkool, diesel en ander brandstofbronne (verwys na omgewingsprestasië-aanwysers op bladsy 20).

RCL Foods het 'n energiepadkaart opgestel wat daarop gemik is om pryssekerheid, die langtermynverskaffing van elektrisiteit en, uiteindelik, energie-onafhanklikheid te verseker. Die maatskappy het 'n teiken gestel om, met 2015 as basisjaar, elektrisiteit uit die nasionale netwerk (Eskom) met 10% teen 2020 te verminder.

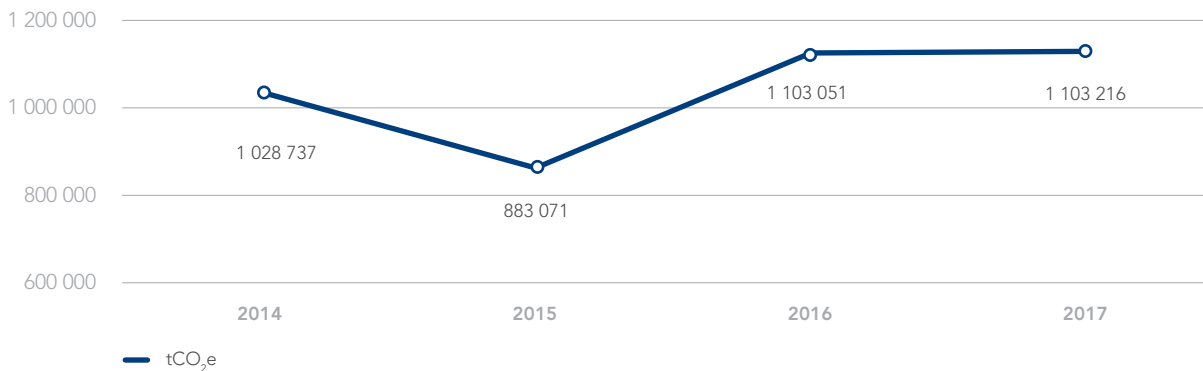
Inisiatiewe om verbruik te verminder sluit RCL Foods se afvaltot-energieprojek by sy Worcesterse pluimveebedrywigheede in, waar hoenderafval in biogas omskep en gebruik word om elektrisiteit op te wek, waardeur die voedingstoflading van die rioolwaterbehandelingsaanleg op die perseel aansienlik verminder word. Die projek sal na verwagting 10 500 megawattuur (MWh) elektrisiteit en 2 500 MWh termiese energie (sowat

Figuur 6

REMGRRO SE GHG-UITLATINGS (tCO₂e)

Figuur 7

REMGRRO SE TOTALE GHG-UITLATINGS (VLAK 1, 2, 3 EN NIE-KYOTO GASSE)

20% van die Worcesterse aanleg se verbruik) jaarliks opwek en koolstofuitlatings met 11 000 tCO₂e per jaar verminder. Sonkrag word by RCL Foods se koringmeul in Pretoria opgewek, terwyl bagasse steeds as 'n direkte hernubare elektrisiteitsbron in die suikerafdeling benut word, met surplus krag wat na die nasionale netwerk oorgeplaas word. Die suikermeul by Malelane is besig om sy ontwateringsmeulstelsel te herontwerp om die hittewaarde van sy bagasse te verhoog en sy afhanklikheid van steenkool as brandstofbron verder te verminder. Ten einde die energiedoeltreffendheid by Wispeco te verbeter, is 'n CUBE-poeierveraanleg geïnstalleer om gasverbruik met infrarooi-verhitting te vervang, terwyl verbeterde reguleringsapparatuur by die smeltingsaanleg geïnstalleer is.

Remgro se elektrisiteitsverbruik uit die nasionale netwerk het van 581 874 MWh in 2016 tot 540 587 MWh in 2017 afgeneem, terwyl elektrisiteitsverbruik uit hernubare bronne van

165 678 MWh in 2016 tot 116 163 MWh in 2017 verminder het. Algeheel het elektrisiteitsverbruik met 12% tot 656 750 MWh (2016: 747 552 MWh) afgeneem.

WATER

Reënval sal na verwagting toenemend wisselvallig bly as gevolg van klimaatsverandering en daarom is waterbestuur 'n prioriteit vir Remgro. Behalwe vir watersekuriteit sal enige styging in die koste van water finansiële implikasies vir Remgro se bedrywe hê. Die droogte, wat die afgelope vyf jaar in Suid-Afrika ondervind is en 'n aansienlike uitwerking op RCL Foods se landboubedrywigehede gehad het, is teen die einde van 2016 landwyd grootliks gebreek. Die Wes-Kaap het egter steeds uiters streng waterbeperkings te midde van die ergste droogte in 100 jaar in dié streek.

'n Aansienlike vermindering in munisipale waterverbruik is in 2017 behaal, hoofsaaklik danksy die laer produksie by RCL Foods se hoenderafdeling, wat 80% van Remgro se drinkwaterverbruik uitmaak, asook deur verbeterde watermetingstelsels wat groter akkuraatheid in rapportering meebring. Die bekendstelling van doeltreffende besproeiingspraktyke in die suikerafdeling, soos kritieke fase-natmaak, drupbesproeiing, spilpunte en verminderde sleepypbesproeiing het alles bygedra tot laer onttrekkings uit rivier- en boorgatbronne. Hierdie pogings is in ooreenstemming met RCL Foods se doelwit om die waterintensiteit per eenheid van produksie met 5% per jaar in alle besigheidsafdelings te verminder.

AFVALSTOWWE

Beheer oor die skep van afval en verbeterde herwinningpogings bly steeds 'n belangrike fokus vir plaaslike owerhede en die besigheidsektor. Nie alleen bereik opvullingsterreine kapasiteit, wat die koste van afval-tot-opvullingsterrein verhoog nie, maar Remgro se filiale bestuur ook afvalstowwe uit 'n koolstofvoetspoor-oogpunt aangesien herwinning laer GHG-uitlatings tot gevolg het.

As gevolg van die insluiting van bykomende inligting is RCL Foods se gerapporteerde afval-tot-opvullingsterrein in 2017 hoër, wat Remgro se algehele afvalsyfers beïnvloed. Hierdie neiging sal vorentoe aflat en RCL Foods het teikens gestel om voedselafval met 30% en afval-tot-opvullingsterrein met 10% te verminder.

Afvalherwinningssyfers het op 'n jaargrondslag min of meer dieselfde gebly. Wispeco gaan voort om gebruikte aluminium te hersmelt as 'n primêre grondstofbron – 'n praktyk wat netto koolstof- en energiedoeltreffendheid tot gevolg het.

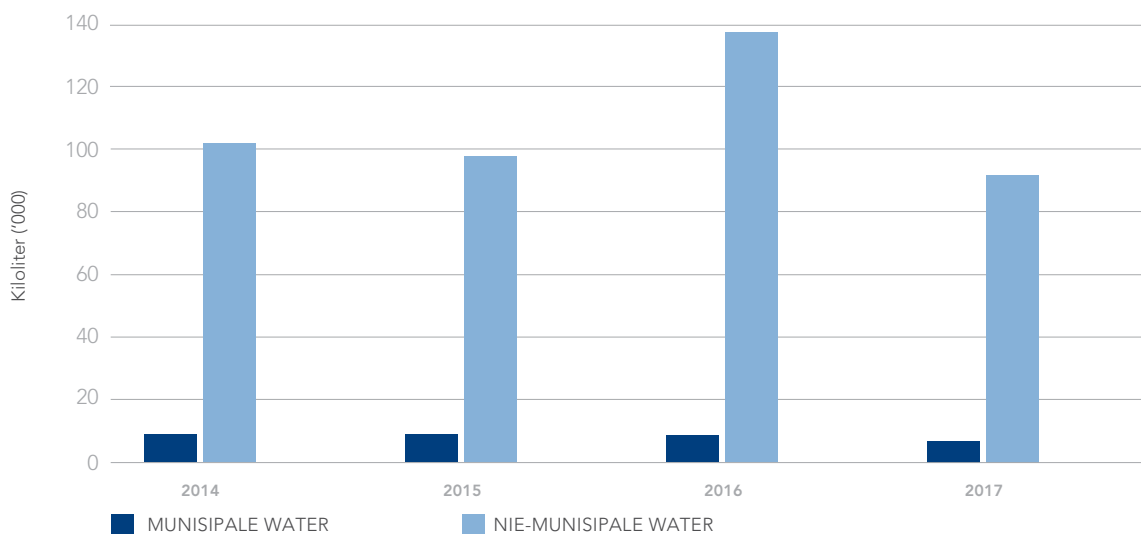
	RCL Foods	Wispeco
2017		
Afval na opvullingsterrein	175 234 t	2 651 t
Herwonne afval	1 537 t	135 t
2016		
Afval na opvullingsterrein	135 648 t	3 696 t
Herwonne afval	1 649 t	24 t

NAKOMING

Geen filiaal van Remgro het noemenswaardige boetes ontvang gedurende die 2017 finansiële jaar nie. Daar moet op gelet word dat in gevalle waar nie-nakoming van omgewingsbeleid en -riglyne ontdek word, ondanks die handhawing van omvattende voorkomingsbeheermaatreëls, regstellende stappe onmiddellik gedoen word.

Figuur 8

TOTALE WATERGEBRUIK 2014 – 2017*

* Die watergebruik toon 100% van die verbruik by alle filiale.

OMGEWINGSAANWYSERS

Uitlatings, afvloei en afval ⁽¹⁾	2017	2016	2015	2014	Eenhede
Totale direkte en indirekte GHG-uitlatings					
Vlak 1 – Direkte uitlatings ⁽²⁾	434 343	435 110	409 449	474 796	tCO ₂ e
Vlak 2 – Indirekte uitlatings ⁽³⁾	387 783	427 178	431 682	499 120	tCO ₂ e
Vlak 3 – Indirekte uitlatings ⁽⁴⁾	235 247	177 640	37 957	52 315	tCO ₂ e
Ander relevante indirekte GHG-uitlatings ⁽⁵⁾	45 843	63 123	3 983	2 506	tCO ₂ e

⁽¹⁾ Die syfers waarna hierbo verwys word, sluit Remgro se ekwiteitsgedeelte van RCL Foods, asook Wispeco en RBD in.

⁽²⁾ Die toename in Vlak 1 – Direkte uitlatings van 2015 tot 2016 hou verband met die groter steenkoolverbruik by RCL Foods. Die steenkoolverbruik in 2016 het toegeneem weens die laer beskikbaarheid van bagasse.

⁽³⁾ Vlak 2 – Indirekte uitlatings vir 2016 is hersaamgestel vanweë die hersamestelling van elektrisiteit (nie-hernubaar). Die hersamestellings van diesel en VPG het nie 'n wesentlike invloed op Remgro se 2016-uitlatings gehad nie.

⁽⁴⁾ Sluit uitlatings vir elektrisiteitsoordrag en -verspreidingsverliese, afval-tot-opvullingsterrein en herwonne afval sedert 2016 in.

⁽⁵⁾ CO₂-uitlatings met betrekking tot die brand van bagasse wat sedert 2016 ingesluit is.

Energie ⁽¹⁾	2017	2016	Eenhede
Direkte energieverbruik deur primêre bron			
Diesel ⁽²⁾	18 842	19 739	kiloliter
Vliegtuigbrandstof	1 023	1 017	kiloliter
Natuurlike gas	6 887	6 274	ton
Vloeibare petroleumgas ⁽²⁾	3 996	4 170	kiloliter
Steenkool	203 468	207 977	ton
Paraffien	2 140	1 880	kiloliter
Swaar oondolie	785	940	kiloliter
Koolstofdiksied	1 420	1 720	ton
Indirekte energieverbruik deur sekondêre bron			
Elektrisiteit (nie-hernubaar) ⁽²⁾	540 586 835	581 873 835	kWh
Elektrisiteit (hernubaar)	116 163 078	165 677 630	kWh
Water⁽¹⁾			
Totale wateronttrekking by bron	6 734 567	8 565 173	kiloliter
Ongesuiwerde water (boorgat, rivier, damme)	91 896 659	137 640 427	kiloliter

⁽¹⁾ Die syfers waarna hierbo verwys word, sluit 100% van RCL Foods, Wispeco en RBD in.

⁽²⁾ Diesel, VPG en elektrisiteit (nie-hernubaar) vir 2016 is hersaamgestel vanweë die insluiting van bykomende inligting.

TERUGVOER

Ons verwelkom enige terugvoer oor Remgro se volhoubare ontwikkelingspraktyke, asook oor hierdie verslag. Skakel asseblief in dié verband:

Die maatskappysekretaris

Danielle Heynes

Tel: +27 (0)21 888 3373, Faks: +27 (0)86 581 0061

E-pos: dh@remgro.com

Posadres: Posbus 456, Stellenbosch 7599